

2008

Høringsuttalelse Raudfjellet Vindkraftverk

**Sjøtun/Sandneshamn Utviklingslag
v/Ann-Sissel Westgård
Sjøtunvn. 424
9100 Kvaløysletta**

**Nordre Kattfjord Utviklingslag
v/Harald Olav Johansen
Vasstrandvn. 1023
9100 Kvaløysletta**

Høringsuttalelse fra Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag
vedrørende vindkraftverk på Raudfjellet.

Høringsuttalelse til NVE vedrørende vindkraftverk på Raudfjellet, Kvaløya.

Det er et samlet bygdesamfunn som stiller seg bak høringsuttalelsen fra
Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag. Høringsuttalelsen er styrebehandlet
og enstemmig vedtatt i begge lag.

Kattfjord, 15.01.08

Med vennlig hilsen

Ann-Sissel Westgård, Sjøtun/Sandneshamn Utviklingslag

Harald Olav Johansen, Nordre Kattfjord Utviklingslag

Innhold

Innhold	3
Vårt syn på søknad om vindkraftverk på Raudfjellet.....	4
Litt om Kattfjord i dag.	4
Ivaretagelsen av menneskene som blir berørt av vindkraftutbygging.....	5
Sandneshamn: Ei bygd mellom 2 vindkraftverk.....	6
Ekspropriasjon.....	6
Landskapsendring, flora og vegetasjon.	7
Fugl og fauna.....	9
Visualisering.....	14
Støyutredning/støysonekart.	18
Tap av eiendomsverdi.	20
Fare for drikkevannsforurensing.	21
Kultur og kulturminner.....	22
Friluftsliv og ferdsel.	24
Helsemessige konsekvenser.	28
Refleksblink og skyggekast.....	28
Reiseliv og turisme.....	30
Anleggsveien opp Sørfjorddalen.....	32
Samfunnsmessige konsekvenser i et sårbart lokalsamfunn; Oppsummering.....	33

Vårt syn på søknad om vindkraftverk på Raudfjellet.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord utviklingslag vil med dette komme med vår høringsuttalelse og våre synspunkter i forhold til Norsk Miljøkraft AS konsesjonssøknad og konsekvensutredning vedr. vindkraftverk på Raudfjellet.

Utviklingslagene er etablert av Tromsø Kommune for å sikre at lokalbefolkningen i bygdene i kommunen blir ivaretatt på best mulig måte. Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag representerer hele området Kattfjord og alle som bor her, dvs. befolkningen i bygdene Vasstrand, Lauklines, Nordfjorden, Synnøvjord, Sjøtun, Bogen/Sandneshamn.. Gjennom en demokratisk prosess har alle som bor her fått mulighet til å si sin mening. Vi har hatt 2 folkemøter, orienteringsmøte med Norsk Miljøkraft AS (jan. 06), møte med Tromsø Kommune og til slutt høringsmøte med NVE (30.10.07). Gjennom disse har befolkningen fått satt seg grundig inn i søknaden og konsekvensutredningen. På grunnlag av dette har folk fått sagt sin mening og har tatt sitt standpunkt i forhold til vindkraftverk på Raudfjellet;

Lokalbefolkningen i Kattfjord er sterkt MOT vindkraftverk på Raudfjellet. Det forligger både underskriftslistor og årsmøtevedtak der et overveldende flertall av befolkningen IKKE ønsker en slik utbygging.

Litt om Kattfjord i dag.

Bygdene har gjennom de senere årene opplevd en positiv økning i folketall, noe som i stor grad har skyltes tilflytting og nyetableringer. Dette har ført til positivitet og økt grad av aktivitet i bygdene. Området har i dag skole og barnehage, samt 4 bedrifter innenfor reiseliv. Ytterligere 3 bedrifter er under planlegging/etablering. Her er også oppdrettsanlegg, gårdsbruk og flere fiskebåter. De fleste av dem som bor her pendler daglig til jobb i Tromsø eller på Sommarøy.

Kattfjord har gjennom de siste årene satset på å utvikle mulighetene for geo- og vinterturisme. Lokalbefolkningen har i løpet av de siste 4 årene lagt ned et enormt antall dugnadstimer i ski- og lysløyper på Sjøtun. Det har blitt laget en 3,5 km. lang lysløypetrasé, en 12 km. lang skiløype opp til Sandhaugen og en 15 km. lang skiløype til Raudfjellvarden. Ved Sandhaugen er det satt opp en turhytte som står åpen til bruk for alle som ferdes i fjellet. Det er også kjøpt inn tråkkemaskin, noe som gjør at bygda er den eneste på Kvaløya som kan tilby preparerte skiløyper til fjells gjennom hele vintersesongen!

Det er nettopp nærheten til hav, fjell og friluftsliv som gjør at området gjennom de siste årene har fått utvikle seg. Vår nærhet til Tromsø sentrum gjør at vi også har muligheter for å utvikle området videre i fremtiden. Det tar ca. 30 min å kjøre fra flyplassen og 40 min. fra Tromsø sentrum, noe som i følge forskere innenfor reiseliv og samfunn er ideelt i forhold til satsing innenfor reiseliv.¹

For oss vil en etablering av vindkraftanlegg på Raudfjellet gå i mot alle våre intensjoner om videreutvikling av området innenfor reiseliv.

Ivaretakelsen av menneskene som blir berørt av vindkraftutbygging.

Utviklingslagene ønsker med dette å rette kritikk til de sentrale myndigheter for hvordan prosessen med en konsesjonssøknad blir behandlet. Menneskene som blir berørt av en eventuell utbygging blir i liten eller ingen grad ivaretatt gjennom denne prosessen. Landskapsendringer av denne karakter medfører store konsekvenser for lokalbefolkningen. Gjennom den europeiske landskapskonvensjonen legges det vekt på at slike endinger skal skje i tråd med det lokalbefolkningens ønsker.

I en pressemelding datert 02.03.2004, hvor daværende miljøvernminister Børge Brende uttalte: ”*Det spesielle ved landskapskonvensjonen er at man ikke verner gjennom direktiver, men gjennom vett og forstand. Det er folks bevissthet, omsorg og ansvarsfølelse for sine egne omgivelser som skal gi riktig forvaltning av landskapet.*”

I konsekvensutredningen står det:

Til slutt skal det også nevnes at størstedelen av befolkningen i området er positiv til tiltaket.²

Det kan imidlertid konkluderes med at befolkningen som bor i områdene rundt Raudfjell og Kvitfjell vindkraftverk uttrykker en generell positiv holdning til tiltaket.³

Begge disse påstandene har ingen samfunnsfaglige begrunnelser og er, etter det vi erfarer, basert på antagelser fra utbyggers side. Vi vil presisere at befolkningen rundt Raudfjellet er på ingen måte positiv til utbyggingen og ser på dette som en stor belastning! Kvitfjellet vindkraftverk er allerede gitt konsesjon og vil ta mye plass i vår region.

Arbeidet utviklingslagene har gjort i denne forbindelse er av ren idealisme og av kjærlighet til landskapet og plassen vi bor på. Vi har ikke mulighet eller økonomi til å drive samme type lobbyvirksomhet, påvirkning og markedsføring som utbygger. Vi må derfor stole på at våre synspunkter blir ivaretatt av NVE.

¹ Mette Ravn Midtgård, Samfunnsforsker

² NMK- konsesjonssøknaden s. 75

³ NMK- konsesjonssøknaden s. 78

Sandneshamn: Ei bygd mellom 2 vindkraftverk.

Bygda Sandneshamn blir, etter det vi kan se, ekstra berørt av en eventuell utbygging på Raudfjellet. Bygda er på forhånd sterkt berørt av det allerede konsesjonsgitte Kvitfjellet. Hvis det i tillegg blir bygd ut på Raudfjellet vil bygda bli liggende mellom 2 vindkraftverk.

Sandneshamn har gjennom de siste årene vært den delen av området som har hatt størst tilflytting og nyetablering. Området er særdeles populært utfartsområde om sommeren (spesielt Otervika), og det er spesielt populært for hyttebygging. Det er pr. i dag 3 prosjekter innenfor området reiseliv som er under etablering på Sandneshamn.

Konsekvensutredningen nevner, på tross av at de er pålagt å se den samlede konsekvensen av Raudfjellet og Kvitfjellet, i liten/ingen grad Sandneshamn. Det er ikke tatt hensyn til hvilke konsekvenser utbygging vil ha for befolkningen der, både når det gjelder tap av friluftsområder, tap av eiendomsverdi, støy, skyggekast og refleksblink og generelle samfunnsmessige konsekvenser.

Utviklingslagene mener det ikke er forsvarlig at en bygd skal bli så enormt belastet som det Sandneshamn gjør ved utbygging av både Kvitfjellet og Raudfjellet, og vil anmode at NVE på bakgrunn av dette gir avslag på konsesjonssøknaden.

Ekspropriasjon.

Etter det utviklingslagene erfarer så er det bare halvparten av grunneierne rundt Raudfjellet som har underskrevet kontrakter med Norsk Miljøkraft AS. De grunneiere som har skrevet under på kontraktene gjorde dette i 2003, uten at de kjente til omfanget og konsekvensene ved utbyggingen. Utbygger hevder flere steder i konsekvensutredningen å ha hatt møte med Sjøtun/Sandneshamn Utmarkslag. Dette medfører IKKE riktighet. Utmarkslaget kjenner ikke til dette. Utviklingslaget stiller seg, på bakgrunn av de opplysningene vi sitter med, meget undrende til de særdeles lukkede prosessene som har foregått rettet mot grunneierne, og i hvilken grad dette er i tråd med den europeiske landskapskonvensjonen. Det blir i konsesjonssøknaden hevdet av utbygger at det gjennom landskapskonvensjonen skal sikre at *endringene skal være i tråd med det lokalbefolkningen ønsker, og om disse ønskene er basert på et bevisst forhold til de faktiske landskapsmessige konsekvensene av tiltaket*⁴

Vi stiller på bakgrunn av dette spørsmål til gyldigheten av disse kontraktene ettersom grunneiere på det tidspunkt de skrev under IKKE kjente til verken det totale omfang eller konsekvenser ved en eventuell utbygging.

Ekspropriasjon av eiendommer vil etter vår oppfatning bare underbygge vår påstand om at vi som bor her og grunneiere står rimelig maktesløse i forhold til markedskreftene. Vi vil på det sterkeste anbefale de sentrale myndigheter og IKKE gi tillatelse til ekspropriasjon.

⁴ NMK- konsesjonssøknaden s. 78

Landskapsendring, flora og vegetasjon.

Arealet som vil bli direkte berørt av en eventuell utbygging har en vegetasjon bestående av vanlig forekommende arter. Like fullt kan en ikke overse det faktum at vegetasjonen vil endre karakter ved utbygging på grunn av oppstyking og forstyrrelse av vegetasjonen ved veier og oppstillingsplasser. Forstyrrelsene blir mest sannsynlig ikke over sammenhengende store arealer, men vil forekomme som mange fragmenterte områder i hele anleggsområdet.

Det legges fra utbyggerens side opp til at revegetering av veiskjæringer og veier vil skje gjennom naturlige prosesser. Studier i arktiske og nordlige strøk har imidlertid vist at naturlig gjengroing av forstyrrede områder i kalde områder tar lang tid. I tørre habitat snakker man om en størrelsesorden på 100-1000 år, mens våtmarksområder kan komme til tilnærmet lik vegetasjonssammensetning som før forstyrrelsen etter ca 20-75 år. Naturlig revegetering vil være avhengig av faktorer som blant annet videre erosjon av forstyrrede områder på grunn av vind og vann/frost, og tråkk fra mennesker og dyr.⁵

Revegetering ved hjelp av stiklinger og frø, noe som det pr i dag ikke planlegges for fra utbyggerens side, vil kunne fremskynde prosessen betraktelig, men vil kreve oppfølging og omfattende planlegging av hvilke arter som brukes. Det vil måtte skilles på om man ønsker å gjenopprette mest mulig lik vegetasjon som før forstyrrelsen, eller om man er fornøyd med et vegetasjonsdekke bestående av for eksempel noen gressarter, som vil kunne etableres fortere enn den opprinnelige vegetasjonssammensetningen, som naturligvis har utviklet seg over lang tid. Det har blitt vist at innførte gressarter kan bli dominerende i et revegetert område over lang tid, og at den opprinnelige vegetasjonen ikke klarer å konkurrere med dem. Gjødsling ved såing vil også kunne gi et vegetasjonsdekke fortere enn uten noe tiltak, men påvirker hvilke planter som etablerer seg fordi plantene har ulik evne til å benytte seg av gjødsel til hurtig vekst. Igjen, den vegetasjonsutformingen som har blitt etablert gjennom en lang utvikling og samspill med de ressursene som har vært tilgjengelig, samt beitedyr, vil mest sannsynlig tape terreng til fordel for noen få, hurtigvoksende gress.^{6,7}

Videre er det ikke planer om å tilbakeføre landskapsformer etter veibygging. Oppstillingsplassene til turbinene er pr i dag planlagt ikke fjernet ved nedbygging av anlegget. Det kommenteres i konsesjonssøknaden at gjenværende anleggsstrukturer vil etter hvert inngå i kulturlandskapet. Etter vårt syn kan man ikke skille kulturlandskap fra naturlandskap i dette tilfelle, da vegetasjonen påføres så betydelige endringer og fragmentering. Nedbyggingsplanen pr. i dag betyr at "kultur-/naturlandskapet" på Raudfjell etter vindkraftanlegget vil bestå av et veinett på ca 30 km og mellom 40 og 60 oppstillingsplasser á 1000 m², og at man ikke vet

⁵ Forbes, B. C., J. J. Ebersole & B. Strandberg, 2001. Anthropogenic disturbance and patch dynamics in circumpolar arctic ecosystems. *Conservation biology* 15: 954-969.

⁶ Forbes, B. C., J. J. Ebersole & B. Strandberg, 2001. Anthropogenic disturbance and patch dynamics in circumpolar arctic ecosystems. *Conservation biology* 15: 954-969.

⁷ Forbes, B. C. & R. L. Jefferies, 1999. Revegetation of disturbed arctic sites: constraints and applications. *Biological conservation* 88: 15-24.

hvordan vegetasjonsutformingen vil være siden det er usikkert hvilke plantearter som klarer å etablere seg i de forstyrrede områdene.

En eventuell utbygging av Raudfjellet vil også føre til ytterligere tap av villmarksarealer⁸ Det pekes på i en Stortingsmelding at slike arealer i Norge stadig reduseres. Dette bør sees i sammenheng med den vedvarende karakterendring i landskapet og vegetasjonen og tas hensyn til i den videre behandling av søknaden.

Det foreligger pr i dag ingen refleksjon rundt den varige karakteren av endringene i vegetasjon og landskapsformer i utbyggerens planer. Det man kan lese fra konsesjonssøknaden er holdningen om at det er etter utbyggerens syn i orden å bygge ut et industrianlegg på fjellet, totalt endre landskapskarakter og vegetasjon, for å brukes i en 20-års periode.⁹ Vi forventer at NVE tar stilling til dette ved vurdering av søknaden og legger stor vekt på misforholdet mellom levetiden til vindkraftanlegget og det at karakterendringene på fjellandskap- og vegetasjon er i praksis å anse som varige. Vi forventer at det gjøres klart for befolkningen hvordan "kultur-/naturlandskapet" på Raudfjellet vil se ut etter vindkraftanlegget og at deres syn på dette blir utredet i den samfunnsfaglige konsekvensutredningen vi krever utført.

Vi er klar over at NVE krever at utbygger etter halve konsesjonstid skal utarbeide en plan for restaurering av området, men synes at det er svært viktig å ha en slik plan med detaljert refleksjon rundt tilbakeføring av området før utbygging, for at både myndighetene og lokalbefolkningen vil kunne danne sitt synspunkt om utbygging. Hvis det mot lokalbefolkningens vilje blir gitt konsesjon krever vi at utbygger utarbeider en bedre og mer detaljert plan for hvordan restaurering av området blir utført etter anleggsperioden, og redegjør for sine valg angående tilbakeføring av vegetasjonen, enten tilsvarende den opprinnelige formen eller bestående av innførte arter.

⁸ NMK- konsesjonsutredningen for vegetasjon

⁹ NMK- konsesjonsutredningen s. 66.

Fugl og fauna.

Etter oppdrag fra Norsk Miljøkraft AS har Bio-Bjørn utarbeidet en konsekvensutredning¹⁰ for det aktuelle området. Tidsbegrensning i prosjektet medførte at dette ble gjennomført med to tilfeldige befaringer i området en på forsommeren 2004 og en på sen vinteren 2005¹¹. Tidsbegrensningen medførte også at konsekvensutredningen verken fikk med seg vår- og høsttrekk av fugl, hekkesesongen eller perioder med dårlig lys og skiftende værtyper. Prosjektet er også gjennomført uten seriøs kontakt med kjentfolk av området.

Fuglefauna

Manglende dokumentering av artsrikhet/hekkebestand/sesongmessig bestandssvingninger

I følge utredningen er det registrert 75 fuglearter i området, hvorav 12 arter har rødlistestatus¹². Det er ikke tvil om at med bedre tid og feltarbeid til andre tidspunkt for undersøkelsen så ville antall observerte arter vært høyere, også de med rødlistestatus (Norsk Rødliste 2006¹³). Eksempler som kan nevnes er *dvergfalk*, *spurvehawk* og *vandrefalk*. I følge lokale kjentfolk hekker samtlige av de forannevnte hauk- og falkearter, i tillegg til de som nevnes i utredningen, i influensområdet (definert her som området opptil 1 km utenfor yttergrensene av planområdet i alle retninger) og i nærliggende områder. I selve planområdet hekker *hønshehawk* (sårbar iflg. Norsk Rødliste 2006) på østsiden av Bogdalsvannet, samt nedenfor Holmevannene. *Snøugle* (sårbar iflg. Norsk Rødliste 2006) er tidligere påvist hekkende på vestsiden av Sørfjorddalen og i den tilgrensende Nordfjorden. I det samme tilgrensende området Nordfjord i Kattfjord (som også er delvis innenfor influensområdet) er det registrert nærmere 100 fuglearter av fuglekjenner. Av vanlige spurvefuglearter i dette området, og som ikke er påvist i konsekvensutredningen, kan nevnes *snøspurv*, *rødstrupe*, *fuglekonge*, *svart-hvit fluesnapper*, *grå fluesnapper*, *blåmeis*, *trekryper*, *sidensvans* og *trepipelerke*. Av andre observerte arter kan nevnes faste innslag som *bjørnelytt*, *gråhegre* og *tretåspett* (nær truet art iflg. Norsk Rødliste 2006¹⁴) og mer tilfeldige gjester som *horndykker* (sterkt truet iflg. Norsk Rødliste 2006¹⁵) og *nøtteskrike*. Det bør derfor ikke være tvil om at mer detaljerte undersøkelser må være påkrevd før det kan dannes en fullstendig oversikt og tilfredsstillende kunnskap om den totale artsrikheten mht. fugl i plan- og influensområdet. Først da er det mulig å si noe om de egentlige konsekvensene.

¹⁰ Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. Bortredning 1, 2005.

¹¹ Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. Bortredning 1, 2005. Side 6

¹² Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. Bortredning 1, 2005. Side 3

¹³ Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.

¹⁴ Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.

¹⁵ Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.

Ørnebestanden er meget stor i området. I henhold til lokale kjentfolk er det registrert 3 par *havørn* (norsk ansvarsart) som hekker årlig i plan-/influensområdet mellom Sandneshamn og Sjøtun. I følge NINA, avd. Tromsø (Karl-Otto Jacobsen, pers.med.), er det registrert et minimum av 8 par hekkende havørn på Sør-Kvaløya (fra Straumbukta til Nordfjordbotn). I tillegg kommer et større antall par som hekker på øyene like utenfor Kvaløya (eks. Sessøya, Angstauren, Håja) som alle ligger i kort avstand til plan/influensområdet. I tillegg til de hekkende par kommer et større antall ungfugl som ikke har påbegynt hekking, men vil være like utsatt for et vindkraftanlegg. Det er svært sannsynlig at plan/influensområdet benyttes periodevis både til matsøk og overseiling til store deler av havørnbestanden på den sørlige delen av Kvaløya. Flere havørn observeres daglig gjennom hele året i flukt/seiling i både indre og ytre deler av Kattfjorden, til dels i plan/influensområdet. Videre kan det for eksempel nevnes at det i nordre delen av Kattfjorden (Nordfjorden) årlig danner seg fjordis. Inne på fjordisen kan det om vinteren observeres et større antall havørn som ernærer på bl.a. fiskeavfall fra isfiske på fjorden, som understreker det indre delen av fjordens betydning i næringssøk. Seilingsruten for havørn passerer da plan/influensområdet.

Kongeørn, som er oppført som en nær truet rødlistart¹⁶, er svært vanlig å observere både i plan- og influensområdet og i tilgrensende områder gjennom hele året. I henhold til lokale kjentfolk er det registrert hekkende par i Buvikdalen, Kvittfjellområdet, samt Finnkollen. I følge NINA, avd. Tromsø (Karl-Otto Jacobsen, pers.med.) hekker det et minimum av 4 par kongeørn på den sørlige delen av Kvaløya (området Straumbukta-Nordfjordbotn). Da er det ikke tatt med hekkende par på nærliggende øyer. En relativt høy bestand av denne rødlistarten kan ses i sammenheng med en lokal rik bestand av fjellrype og lirype både i plan- og influensområdet og i tilgrensende områder og gode biotoper for periodevis svært høye bestander av smågnagere. Som eksempel på høy lokal rypebestand kan nevnes at i Nordre Kattfjord Grunneierlags utmarksområde i toppårene 1998-99 ble skutt over 3000 ryper årlig.

Jaktfalken (nær truet art iflg. Norsk Rødliste 2006¹⁷) er påvist hekkende med ett par på den sørlige delen av Kvaløya (NINA, avd. Tromsø, Karl-Otto Jacobsen pers.med.). Arten er observert parvis i planområdet på beitesøk og observeres jevnlig i tilgrensende områder til planområdet i hele sommerhalvåret. Det er overveiende sannsynlig at planområdet benyttes regelmessig til beitesøk.

Av andre arter er det registrert av lokale kjentfolk at *smålom* og *svartand* hekker i selve planområdet (Holmevannene og nærliggende småvann). *Bergand* og *havelle* hekker sporadisk i influensområdet. Samtlige arter som er observert bruker vannene (som i dag har bestand av fisk), samt våtmarker og myrene i området til næringssøk.

Det er meget god rypebestand i området. Den norske ansvarsarten *fjellrype* hekker i hele plan- og influensområdet. *Lirype* hekker i smådalene i planområdet og i hele influensområde, samt rundt hele Kattfjorden. Vegetasjonen på og rundt Raudfjellet med lyng med mye bær, samt småkratt, er et ideelt hekke- og beiteområde for rype. Tromsø Jeger- og Fiskeforening har i tidligere uttalelser til NVE (forrige søknad fra NMK) uttalt at området er et av de beste områder i Troms fylke for

¹⁶ Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.

¹⁷ Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.

småviltjakt. Den jaktstatistikk som det refereres til i søknaden¹⁸ (side 41, pkt 9.5.3) viser at det felles jevnt over godt med fugl i det aktuelle området, mens det i toppårene 1998-99 var et atskillig høyere fangstutbytte enn i perioden 2001-06 som det refereres til søknaden. Det kan opplyses at de 4 siste år er det blitt solgt kun 3 jaktkort per dag for dette området med bag limit på 4 fugler per jeger per dag og jakten er nøye regulert i forhold til bestandsutviklingen. Jakttiden har vært fra 10. september til 23. desember, med andre ord, ingen vinterjakt. Det er grunn til å tro at en omfattende vindkraftutbygging vil dramatisk forverre levevilkårene for den lokale bestanden av fjellrype på Raudfjellet både under utbyggingsfasen og siden under evt. drift pga. den omfattende inngripen i biotopen det foreslåtte anlegget vil innebære til denne arten.

Senhøstes – november/desember – samt på ettervinteren – mars/april – kan en observere flokker av ryper som trekker inn i plan- og influensområdet for å beite pga lite snø i området. Disse trekk foregår tidlig på morgenen og på kvelden i dårlig lys, med stor fare for kollisjon med eventuelle vindturbiner. Det at det ikke er gjennomført sesongmessige undersøkelser av fuglebestanden i planområdet er en av de største svakhetene med konsekvensutredningen fra Bio-Bjørn. Det vil være umulig å forutsi konsekvenser av utbygging uten å vite bestandstetthet til ulike årstider.

Konsekvenser for fuglefaunaen

I konsekvensutredningen sies det ikke noe spesielt om negative konsekvenser av en utbygging på Raudfjellet på rovfugl annet enn det fastslås at ”en utbygging vil med stor sannsynlighet gjøre selve planområdet mindre egnet som jaktområde”. Den siste rapporten fra NINA som omhandler effekten av vindkraftanlegget på Smøla³ viser urovekkende resultater. I en periode på litt over ett år (3/8-05 til 1/9-06) er det funnet til sammen 10 unge og voksne havørner som påviselig er drept som følge av kollisjon med vindturbin-bladene. Iflg. Arne Follestad, NINA (pers.med) er dette mest sannsynlig et underestimat på det totale antallet havørn som er drept av vindturbinene på Smøla i denne tidsperioden. De havørn som er funnet til nå har alle blitt truffet over midtre/indre deler av vingen og har således falt rett ned ved vindturbinen og blitt funnet her. Et ukjent antall har mest sannsynlig blitt truffet i det ytterste vingeledet (over handsvingfjærene), men har greid å seile seg ut av området og i midlertidig trygghet. Disse fuglene, som vil gå en langvarig sultedød i møte, vil aldri bli registrert i disse statistikkene.

Til sammen hadde 19 par havørner hekkeplass i vindkraftanleggets planområde eller like i nærheten, før utbyggingene startet. Undersøkelsene har dokumentert redusert hekkebestand, lavere ungeproduksjon og økt dødelighet både blant unge og voksenfugl etter etableringen av vindkraftanlegget på Smøla, som for øvrig er av omtrent samme størrelse som det påtenkte Raudfjellet vindkraftverk. Sannsynligvis er det flere hekkende par havørn innenfor plan/influensområdet på Raudfjellet og et større antall benytter luftrommet i planområdet og tilgrensende områder til beitesøk og termisk glideflukt gjennom hele året. Undersøkelsen fra Smøla viser at det er under slik aktivitet sannsynligheten er størst for kollisjon med bladene på en vindturbin. Nylige oppdaterte opplysninger fra tyske undersøkelser viser at spesielt rovfugl er utsatt for kollisjon med vindturbinens rotorblader. Iflg. forsker Tobias Dürr (rapportert til Karl-Otto Jacobsen, NINA) er spesielt tårnfalk, glente, musvåk og havørn (27 havørn rapportert døde som følge av kollisjon pr. 4/12-07) svært utsatt ved tyske vindkraftanlegg.

Et annet negativt moment i forhold til vindkraftanlegg på Smøla og lengre syd i Europa er at et evt. vindkraftanlegg på Raudfjellet vil stå i et område med mye dårligere lysforhold (og værforhold) med 2 måneder mørketid som antagelig vil gjøre sannsynlighet for kollisjon med rotorbladene enda større, spesielt for lavtflygende, beitesøkende rovfugler¹⁹.

Det kan derfor i beste fall påregnes tilsvarende dødstall fra et vindkraftanlegg på Raudfjellet og arter som havørn, kongeørn og jaktfalk er arter som er spesielt truet. Vi mener vindkraftanlegget vil få **betydelig negativ konsekvens** for det lokale rovfugl-livet. Regionalt i Troms må en også stille spørsmålsteget ved om ikke det store antallet vindkraftverk som planlegges i kystnære områder, samlet sett vil vi gi en negativ effekt på rovfuglbestanden og havørnbestanden spesielt.

Når det gjelder hønsefugl som fjellrype, lirype og orrfugl finnes det ikke god dokumentasjon på tap som følge av kollisjon med vindturbin-bladene. En mye større negativ konsekvens vil den nødvendige kraftlinje-traseen fra et evt. vindkraftanlegg på Raudfjell være for disse artene, da sannsynlighet for kollisjon med kraftlinjene øker pga. sammenfall i flygehøyde²⁰.

Annen dyrefauna

Konsekvensutredningen er meget overfladisk med hensyn til dokumentering av pattedyrarter i plan/influensområdet og gir bare en summarisk listing av noen mulige arter²¹. Det bør stilles krav til en nøyaktig dokumentering av artsrikheten og bestandstettheten av ulike pattedyr innenfor området.

Det kan nevnes bl.a. at bestanden av *oter* (status som sårbar iflg. Norsk Rødliste 2006) i området er stor, men det er ikke gjort noen nøyaktige tellinger av bestanden og hvor oteren evt. har sine tilholdssteder i området. Det er først da mulig å si noe om utbyggingen av vindkraftverket vil ha noen lokal effekt på denne bestanden. *Hare* er svært sjelden på Kvaløya og det nevnes i konsekvensutredningen at hare er observert i plan- og influensområdet. En utbygging av vindkraftanlegg på Raudfjell vil mest sannsynlig kunne fortrenge en allerede liten bestand av denne arten.

Bogdalen, Buvikdalen, Greipstaddalen med omkringliggende skogsområder, samt liene rundt hele Sørfjorden, er utmerkede beiteområder for *elg*, som også et utbredt i hele området. Bogdalen og Sørfjorddalen brukes som trekkveger ut og inn av området. Sjøtun/Sandneshamn utmarkslag hadde fellestillatelse i sitt område for 1 dyr i 2004, 1 dyr i 2005, 1 dyr i 2006 og 2 dyr i 2007. En nærer stor frykt for at den aktivitet som blir i området i forbindelse med en eventuell utbygging med sperring og hinder i de naturlige trekkveier, betyr at den lokale bestanden av elg vil gå ned. Det vil også kunne bety slutten på elgjakten i dette området. Det stilles derfor et

¹⁹ Follestad, A., Flagstad, Ø., Nygård, T., Reitan, O. og Schulze. 2007. Vindkraft og fugl på Smøla 2003-2006. NINA rapport 248.

²⁰ Bevanger, K., Brøseth H, Sandaker O.1998. Dødelighet hos fugl som følge av kollisjoner mot kraftledninger i Mørkedalen, Hemsedalsfjellet. NINA Oppdragsmelding 531: 1-41

²¹ Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. B-utredning 1, 2005. s. 12

alvorlig spørsmålstegn ved konklusjonen i konsekvensutredningen²²: ”*det er imidlertid lite trolig at elgbestanden og bestandsutviklingen i området vil bli berørt av utbyggingen*”.

Rødreven har vært utryddet på Kvaløya som følge av reveskabb siden tidlig på 1990-tallet. Bestanden er for øyeblikket i sakte oppbygging og det er observert enkelte streifdyr i Kattfjorden de siste par årene. Det bør gjøres undersøkelser av hvorvidt rødreven holder på etablere seg i plan/influensområdet og utredes hvilke konsekvenser en utbygging vil få lokalt for denne arten.

Generelle kommentarer

Det stilles spørsmålstegn ved konklusjonen i konsekvensutredningen²³ om at de 12 rødlisteartene og 8 ansvarsartene som er påvist i plan/influensområdet har alternative lokaliteter på sør- og østsiden av utbyggingsområdet, i de tilfeller at artene presses ut av terrenget. Et annet nærliggende område er jo vanligvis ikke et alternativ da egnede hekke/beite lokaliteter som regel allerede er opptatte av andre par av arten. En opplagt konsekvens av at artene presses ut av et vindkraftverkområde er at bestandene av de aktuelle rødlisteartene trues ytterligere og at ansvarsartene (for eksempel fjellrype) som Norge har et spesielt forpliktende ansvar for, får et mindre område med egnede biotoper på norsk jord.

I konsesjonssøknaden på s. 88 hevdes det følgende: ”*området berører høgfjellsområder som ikke har noen stor ornitologisk betydning ved at det ikke foregår noe trekk her*”. For det første er ikke foretatt en undersøkelse av Raudfjellet som trekkrute for bestemte fuglearter. Lokale kjentfolk kjenner for eksempel til høsttrekk av liryper i området. Området er svært variert med heiområder og myrområder som ligger spredt blant mer steinpreget grunn. Disse områdene er godt egnet til næringsøk under trekk, både for ulike vadefugler og andearter. På tidlig høst kan flokker av ulike vaderfugler observeres over deler av Raudfjellet, men grundige undersøkelser av disse trekkene er ikke foretatt.

Det stilles også spørsmål om ikke mer fag-kompetente organ som NINA burde være ansvarlig for undersøkelser av denne type. Slik fagkompetanse vil nødvendigvis (fjern) aldri gå på kompromiss med hva som er nødvendig av vitenskapelige undersøkelser, for å sikre at en tilfredsstillende konsekvensutredning blir gjennomført. Ved NINA i Tromsø sitter noe av Norges fremste ekspertise på rovfugl, spurvefugl og fugl i sin alminnelighet. Kun ved å benytte slik fagkompetanse kan en sikre og få alle biologiske data på bordet og sørge for at avgjørelse om konsesjonstildeling for et kraftanlegg av denne størrelse, med store potensielle negative ringvirkninger, kan fattes på riktig grunnlag.

En eventuell utbygging av Raudfjellet, sett i tillegg til den allerede gitte konsesjon av Kvitfjell, gjør sør-vestre del av Kvaløya til et stort industriområde. En nærer frykt for at dette samlet vil få katastrofale følger for alt av fugle- og dyreliv i området.

²² Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. Botredning 1, 2005. Avsnitt 4.1, s. 14

²³ Bjørn, TH. 2005. Raudfjell vindkraftverk på Kvaløya i Troms. Konsekvensutredning for fugl og annen fauna. Botredning 1, 2005. Avsnitt 3.3, s. 13

Kattfjorden ligger unikt til med bare 40 minutters kjøretid fra Tromsø sentrum med livskraftige bestander av kongeørn og havørn og andre rovfugl som kan observeres til alle årstider.

Kattfjorden er i begynnelsen av en utviklet turisme hvor det å kunne observere urørt natur og storslåtte rovfugler inngår som en naturlig del av opplevelsene.

Konsekvensutredningen slik den nå foreligger, er et alt for tynt grunnlag for å fastslå alle konsekvensene for den lokale fuglefauna, i tilfellet utbygging av Raudfjellet. Basert på den allerede foreliggende kunnskap om fuglefauna og annen fauna, anmodes det imidlertid om at NVE **ikke** gir konsesjon til vindkraftverk på Raudfjellet.

Visualisering.

”Ved behandling av søknader om å få bygge og drive vindkraftverk er de visuelle virkningene av den planlagte utbyggingen viktige. En mest mulig realistisk framstilling av de visuelle virkningene er derfor en viktig del av beslutningsgrunnlaget ved vurdering av om konsesjon skal meddeles, og som grunnlag for vedtak om reguleringsplan.”²⁴

Etter gjennomgang av konsekvensutredningen for Raudfjellet vindkraftverk, mener Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord utviklingslag at visualiseringen er svært mangelfull. Vindkraftverket vil være synlig fra store deler av bebyggelsen i Kattfjord.

Vi krever av den grunn en visualisering med betydelige forbedringer.

NVEs veileder har følgende anbefalinger for utarbeidelse av visualiseringer til planlagte vindkraftverk. Vi viser til de punkter vi mener er betydningsfulle for Raudfjellet:

Forhold som er viktige for opplevelsen av vindturbiner er:

- *Avstand til turbinene*
- *Vindkraftverkets utstrekning*
- *Landskapet*
- *Vær-, lys-, og siktforhold*
- *Eventuelle virkninger av skyggekast*

Alle disse faktorene må tas med i betraktningen når de visuelle virkningene skal illustreres, beskrives og vurderes. Hvilke faktorer som vil være viktige for det enkelte vindkraftverk vil variere avhengig av stedsspesifikke forhold.²⁵

²⁴ Innledning, www.nve.no, veileder for planlagte vindkraftverk, 2007

²⁵ Visuelle virkninger av vindkraftverk, www.nve.no, veileder for planlagte vindkraftverk, 2007

Som metode er det benyttet fotorealistiske visualiseringer. I konsekvensutredningen er det vist fotografier fra 9 ulike posisjoner. Utviklingslagene mener at dette er for lite i forhold til vindkraftverkets størrelse og omkrets. Vi vil videre beskrive hver enkelt visualisering fra Norsk miljøkraft, og hva vi mener er mangelfullt i utredningen.

1. Visualisering fra inne i vindkraftverket:

Fotografiet viser en liten del av Raudfjellet. Vi mener visualiseringen fra området inne i vindkraftverket er misvisende. Dette fordi størrelsen på turbinene fremstår som betydelig nedskalert i forhold til topografien og omgivelsene. Vi ber NVE legge merke til størrelsen på turbinene i forhold til reinbukken som ses i til høyre på fotoet. I tillegg mangler veger og oppstillingsplasser.

2. Visualisering fra Straumsfjorden (hurtigruteleia) utenfor Buvika:

Fotografiet er uklart og gir etter vår mening ikke en god nok visualisering fra hurtigruteleia. I virkeligheten vil synsfeltet vårt fange inn en betydelig større del av vindkraftverket.

3. Visualisering fra NordKattfjorden vest for Liland:

Denne visualiseringen viser et meget uklart bilde over vindturbinene på Raudfjellet. Turbinene er fremstilt som grå/sorte og er blitt kamuflert med lavt skydekke i bakgrunnen. Etter vår mening har dette fotografiet fokus på vakker natur fra Liland i nordre Kattfjord. Fotografiet har ikke fokus på Raudfjellet!

4. Visualisering fra Lauklines (både Raudfjell og Kvitfjell):

Dette fotografiet er tatt i klarvær fra Lauklines mot Raudfjell. Bildet er tatt mot sola og vindturbinene er etter vår mening fremstilt som små og lite synlige.

Fotografiet er dessuten etter vår mening av svært dårlig kvalitet. Av hensynet til reiselivsbedriften Lauklines kystferie er det nødvendig med en korrekt og fullstendig visualisering. Viser til NVEs veiviser

*Utarbeiding og presentasjon av fotorealistiske visualiseringer. "Valg av fotostandpunkt bør foregå i samråd med vertskommune(r) og lokale interessenter og basere seg på dialog med regionale myndigheter, høringsuttalelser og innspill fra fagkonsulenter for naturmiljø, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø og reiseliv."*²⁶

5. Visualisering fra bebyggelsen ved Bogdalselvas utløp:

Vindturbinene i denne visualiseringen er uklare, og vi stiller igjen spørsmål om fremstilling av størrelsen på turbinene er reelle.

6. Visualisering fra området vest for Synnøvejord i NordKattfjorden:

Som flere av de forutgående visualiseringene av Raudfjellet viser Norsk miljøkraft igjen et meget uegnet fotografi for en realistisk visualisering. Fotoet som er brukt har hovedfokus på snuplassen rundt bilen, og ikke på vindkraftverket i bakgrunnen. Det ses tydelig ved turbinenes uklarhet og farge. Turbinene er kamuflert til svært lite synlig.

7. Visualisering fra Straumsfjorden (hurtigruteleia) utenfor Greipstad:

Denne visualiseringen fra hurtigruteleia mot Greipstad og Raudfjellet er likt som bilde nummer 2. Til tross for avstanden til vindkraftverket ser vi på det som lite sannsynlig at turbinenes størrelse er realistiske. Av erfaring har vi sammenlignet pilotturbinen "Margrethe Kitti" fra fergeoverfarten Botnhamn – Brensholmen.

²⁶ Tabell 4.1, utarbeiding og presentasjon av fotorealistiske visualiseringer, www.nve.no, veileder for planlagte vindkraftverk, 2007

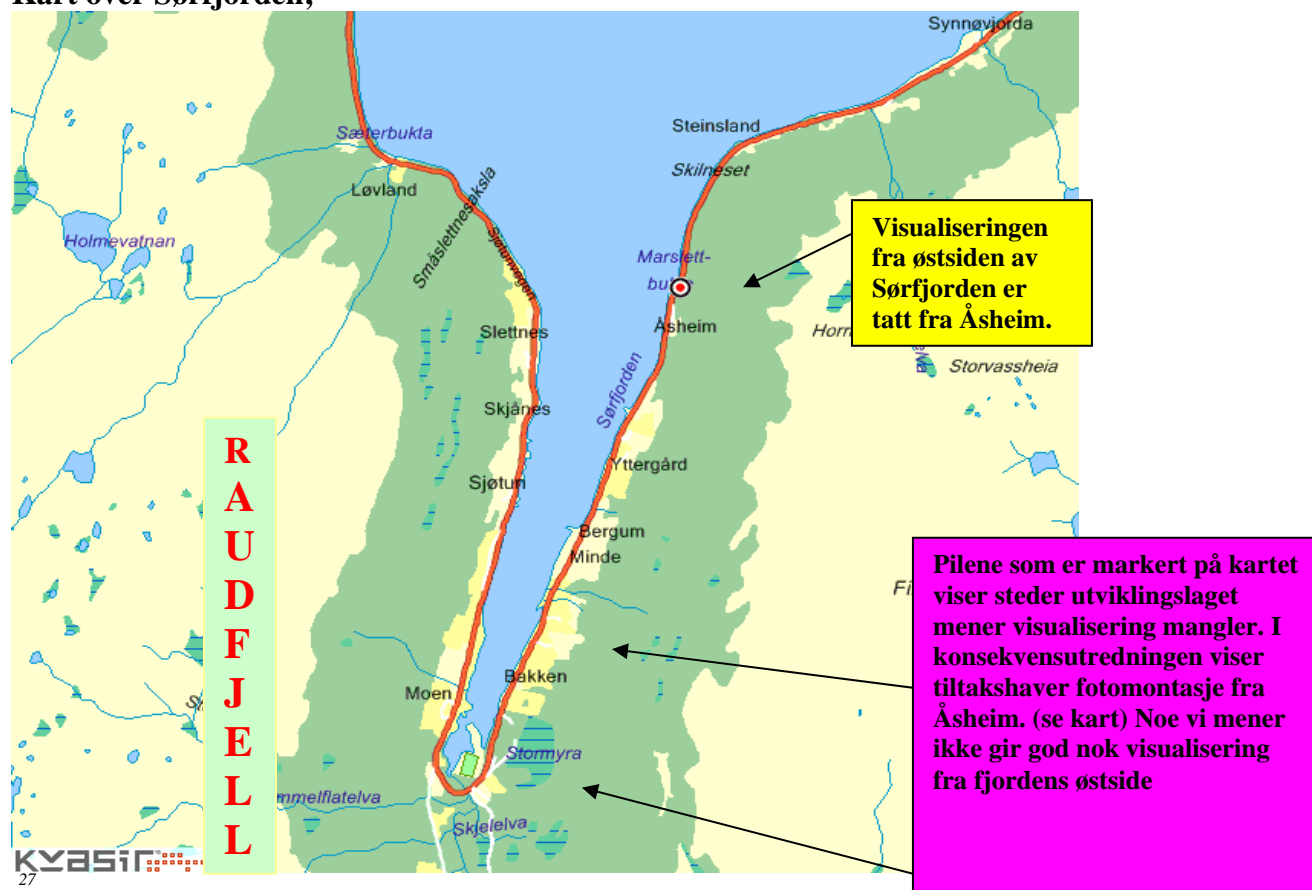
8. Visualisering fra Bogen (både Raudfjell og Kvitfjell):

Utviklingslaget konkluderer med at dette fotoet er uegnet til bruk for en realistisk visualisering. Fotografiet er tatt på en dag hvor det er svært lavt skydekke. Vindturbinene på Raudfjell og Kvitfjell er knapt synlige! Bygda Sandneshamn blir liggende mellom 2 store vindkraftverk, og vi krever at det blir utarbeidet flere og bedre visualiseringer fra området

9. Visualisering fra Åsheim:

Visualiseringen fra Sørkjordens østside er tatt ytterst i fjordarmen. Fotografiet er av dårlig kvalitet og er uegnet til visualisering av Sørkjorden. Avstanden fra storparten av bebyggelsen i denne delen av fjorden til vindkraftverket blir av nevnte årsak ukorrekte. Som kartet nedenfor viser blir fjorden betydelig smalere innover mot Sjøtun. Utviklingslagene krever nye og bedre visualiseringer fra fjordens østside. (se kartet under).

Kart over Sørkjorden;

”Minst ett av fotostandpunktene bør velges ut med tanke på å gi en samlet oversikt (panorama) over vindkraftverket der alle eller det maksimale antallet over vindturbiner er synlig. Det er også ønskelig at ett av fotostandpunktene velges med sikte på å vise infrastruktur i form av veier, nettilknytning osv.”²⁸

²⁷ www.sol.no

²⁸ Tabell 4.1, utarbeiding og presentasjon av fotorealistiske visualiseringer, www.nve.no, veileder for planlagte vindkraftverk, 2007

Norsk miljøkraft har ingen visualiseringer som viser vindkraftverkets infrastruktur. Søknaden mangler visualiseringer som viser vindkraftverket i sin helhet med oppstillingsplasser, veier og nettilknytning. Det er heller ikke utarbeidet visualiseringer fra området Finnkollen, som er et velbrukt jakt, fiske og rekreasjonsområde. I tillegg er det ikke laget visualiseringer fra Vasstind, som er en mye besøkt fjelltopp både gjennom guidede turer og kommunens friluftslivsatsing ”10 på topp”.

I veiledningen fra NVE er det beskrevet hvordan det kan utarbeides fotorealistiske visualiseringer samt råd om fotografering og fotokvalitet. Utviklingslagene mener Norsk Miljøkraft AS i svært liten grad har fulgt veiledningen. Vi viser spesielt til følgende punkter:

- *”Dersom flere turbinstørrelser og oppstillingsmønstre er aktuelle, bør den turbin typen og utformingen som vil ha den mest omfattende visuelle virkningen som hovedregel vises. En tilleggsvisualisering for minst av et av fotostandpunktene bør da vise alternativ turbinstørrelse.*
- *Som hovedregel er det bedre å overdrive den visuelle kontrasten enn å dempe den.*
- *Oppstillingsplasser, veier, kraftledninger, transformatorstasjon og andre elementer som vil være synlige i et vindkraftverk skal være synlige.”*²⁹

Utviklingslagene konkluderer med at visualiseringene som er benyttet i konsekvensutredningen er av mangelfull og dårlig kvalitet. De gir ikke et realistisk inntrykk for hvordan vindkraftverket vil se ut i landskapet vårt.

Videre ser vi at det i konsekvensutredningen blir vist til at hele Sandneshamn, Lauklines og Sjøtun, samt store deler av Nordfjord blir liggende innenfor den visuelle dominanssonen. Den defineres i konsekvensutredningen som: *Sonen der turbinene fyller hele synsfeltet og hvor omgivelsene i liten grad greier å sette sitt preg på synsinntrykket på grunn av turbinenes visuelle dominans. Grensen for denne sonen settes til 10 – 12 ganger høyden fra bakken til vingespiss på topp. Økende antall turbiner vil også styrke dominanseffekten, og forskjellen mellom mange små turbiner og færre større blir derfor ikke så stor som turbinstørrelsen alene skulle tilsi. Visuell dominanssone settes til 2 000 meter for de største turbinene og 1500 meter for de minste.*³⁰

Utviklingslagene anmoder NVE, på bakgrunn av nærheten til vindkraftverket og de visuelle konsekvensene av dette, og ikke gi konsesjon til det omsøkte anlegget.

²⁹ Tabell 4.1, utarbeiding og presentasjon av fotorealistiske visualiseringer, www.nve.no, veileder for planlagte vindkraftverk, 2007

³⁰ NMK, konsesjonssøknad s.35

Støyutredning/støysonekart.

På høringsmøtet 30.10.07 ble det opplyst fra NVE at de hadde lagt inn krav til tilleggsutredning mht. støy. Av brev pr. 06.11.07 blir dette kravet opprettholdt.

Utviklingslagene ber om at det i denne tilleggutredningen blir sett på den samlede konsekvensen utbyggingen vil ha for bygda Sandneshamn som bli liggende tett opp til 2 vindkraftverk. Vi ber også om at Bogdalen blir spesielt omtalt. Området er mye brukt til friluftsliv og rekreasjon, og vil etter vår mening være spesielt sårbart.

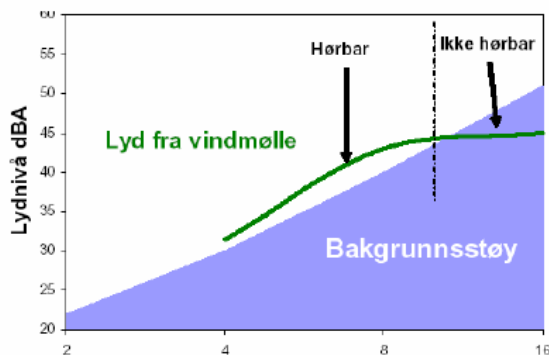
Ettersom dette er et viktig spørsmål for lokalbefolkningen her vil utviklingslagene avvende den tilleggsutredning som NVE har bedt om fra utbygger, før vi kan gi vår endelige vurdering.

Konsekvensutredningen som foreligger er ut fra de beregninger vi har fått utført av fagperson ikke korrekte, og har heller ikke tatt i betraktning de topografiske forhold i området.

Vi vet av erfaring at den ene møllen på Sandhaugen ved spesielle vær/vindforhold høres godt i bebyggelsen som ligger opptil 2,5 km unna.

Vi frykter også at støy i anleggsfasen er sterkt undervurdert av utbygger. Det er ikke tatt hensyn til den ekkoeffekten som innbyggerne i Sørfjorden er vel kjent med, og som oppstår når lyder blir ”kastet” mellom fjellene som omkranser fjorden. Den anleggstrafikken som var da pilotturbinen på Sandhaugen ble etablert hørtes svært godt når lydene ”buldret” mellom fjellene.

NMK hevder videre at bakgrunnstøy vil kamuflere møllestøy.

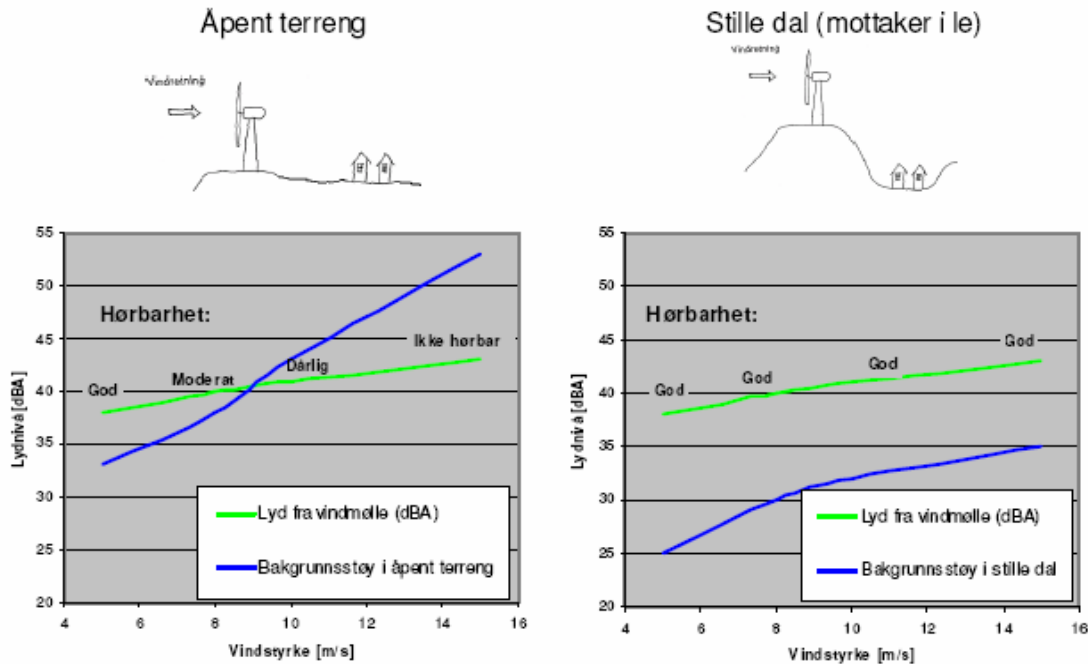

Figur 12-2 Eksempel: Ca 500 meter fra en vindturbin.
Naturlig vindstus øker i takt med vindstyrken og vil skjule lyd fra turbinen ved vind over ca 10m/s. På større avstander fra turbinen er effekten større, slik at lyden kan maskeres helt.

31

Dette har liten gyldighet for Sjøtun, som ligger i en trang fjord. Dette vil vi illustrere gjennom følgende modell: (neste side)

³¹ figur hentet fra NMKs konsesjonssøknad

Eksempel på støynivåer og hørbarhet av vindmøllestøy ved ulike vindhastigheter og situasjoner. I åpent terreng maskeres lyd fra vindmøllene av bakgrunnsstøy slik at hørbarheten av møllene blir redusert ved vind over ca 10m/s. Hvis mottakeren står i le i en stille dal oppnås ikke denne effekten.

32

Her er det høy risiko for undervurdering! På grunn av beliggenheten så vil det som oftest være mye mindre vind nede ved bebyggelsen enn oppe på fjellet. Ofte er situasjonen være vindstille (spesielt i fjordbunnen) mens møllene er i drift.

Enkle beregninger etter metoder oppgitt av SFT viser helt andre verdier enn hva NMK påstår! Utviklingslaget krever på bakgrunn av vår enkle beregning at støyutredningen tar spesielt hensyn til Sjøtun, som på grunn av topografien vil bli spesielt utsatt.

Utviklingslagene kjenner også til at hvis det blir påvist støyforurensing over 45 dbA i etterkant av en utbygging, så kan det sette en effektiv stopper for all boligbygging i området. Det vil kunne føre til at all utvikling stopper opp. Utviklingslaget ønsker av den årsak en forsikring om at dette ikke vil kunne skje.

Det er med redsel vi nå ser at Fjeldskår vindmøllepark (Agder Energi Produksjon AS) med sine 5 vindturbiner må betale erstatning til hyttenaboer pga. støyforurensing over 40 dbA.³³ Dette gir oss tydelige signaler om at våre bekymringer er meget reelle! Som hytteboere i nærheten av vindkraftverk er det mulig å holde seg borte. Vi bor her og vil måtte forholde oss til støy hver dag, hele året!

³² <http://www.nmes.no/getfile.php?cid=026&fid=10&chk=6367b7d8>

³³ <http://www.hegnar.no/bors/energi/article242340.ece>

Til slutt stiller Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord utviklingslag spørsmål til hvor vidt Norsk Miljøkraft AS innehar tilstrekkelig kompetansen for å utarbeide støysonekart, og om retningslinjene i tilstrekkelig grad tas hensyn til de overnevnte opplysninger. Etter det vi kjenner til så er ingen andre vindkraftanlegg sammenlignbar når det gjelder topografi, og det vil derfor være vanskelig å utrede for mulige konsekvenser. Vi mener derfor at det er svært viktig at det utarbeides en forskriftsmessig og uavhengig utredning, med tilhørende støysonekart.

Tap av eiendomsverdi.

Undersøkelser gjort i USA og Skottland viser et fall i eiendomsverdien på om lag 25-30% til de eiendommer som blir liggende tett opp til vindkraftverk.^{34 35} Denne påstanden støttes av en rekke norske eiendomsmeglere og takstmenn, uten at de kan tallfeste et eventuelt tap. Det er pr. i dag ikke noen norske undersøkelser (som oss bekjent) som kan underbygge dette tapet, og det vil på bakgrunn av dette bli påstander som er basert på antagelser fra meklere.

Det som synes hevet over enhver tvil er den brede faglige enigheten om tap i eiendomsverdi for en rekke boliger rundt Raudfjellet. Tiltaket vil i stor grad påvirke de aller fleste områdene rundt Kattfjorden visuelt, og det vil ødelegge/forringe friluftsområdene. En mulig drikkevannsforurensing, støyforurensing, samt negative innvirkninger for lokalt reiseliv, resulterer i at eiendomsmarkedet i stor grad forventer et betydelig tap i eiendomsverdier.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag anmoder på bakgrunn av dette NVE å avslå konsesjonssøknaden. Blir det, mot lokalbefolkningens vilje, gitt konsesjon vil vi **kreve** at det fremgår skriftlig hvem som pålegges erstatningsansvaret ovenfor boligeiere i området, og hvilke avbøtende kompensasjoner de vil gi boligeiere/grunneiere for de tap de vil bli påført.

³⁴ http://www.greenberkshires.org/wind_power_postings/wind_turbines.html

³⁵ <http://portal.tromsokolen.no/Exchweb/bin/redirect.asp?URL=http://www.aweo.org/ProblemWithWind.html>

Fare for drikkevannsforurensing.

Det er i konsekvensutredningen redegjort for hvordan en eventuell utbygging vil kunne forurense drikkevannet til menneskene som bor rundt Raudfjellet. Hele Raudfjellet er i Kommunens Arealplan for distrikt angitt som nedslagsfelt til drikkevann. Utbygger skisserer i konsekvensutredningen imidlertid bare enkelte områder som vil kunne være utsatt og hvilke avbøtende tiltak som vil være aktuelt. Spesielt ses det her en risiko for forurensing i anleggsfasen.

Konsekvensutredningen inneholder her en del faktiske feil. Det blir hevdet *Når det gjelder bebyggelsen fra krysset på Sjøtun og til Slettnes så ligger området ikke i noe nedslagsfelt fra vindkraftverket, jfr vedlegg 7. Det er således ingen risiko for at et evt. uhell i vindparken skal forurense grunnvannsbrønner som står på denne strekningen.*³⁶

Etter det utviklingslagene kjenner til så er det få grunnvannsbrønner som ligger rundt Raudfjellet. De fleste husstandene har overflatebrønner, noe som gjør dem ekstra utsatt ved en eventuell utbygging. Vann og våtmarksområder på hele Raudfjellet gir tilsig til de fleste drikkevannskildene. Disse vil være enormt sårbare spesielt i anleggsfasen, men også i driftsfasen vil disse ligge for nært vindkraftverket til at det vil være forsvarlig.

Utviklingslagene stiller spørsmål til hvordan en eventuell utbygging, med de store endringene det vil utgjøre i landskapet, vegetasjonen og floraen, vil kunne påvirke våtmarksområdene som vi får vårt drikkevann fra. Konsekvensutredningen hevder i delen om flora og vegetasjon at: *Ellers kan økt tråkk, kjøring med tunge maskiner på barmark, endring av dreneringsforhold, utslipp av kjemikalier og ikke minst opphør av beite påføre konsekvenser for vegetasjonen i planområdet.*³⁷

Utviklingslagene ser også at det blir planlagt servicebygninger på fjellet. Vi registrer at Norsk Miljøkraft AS ikke redegjør spesielt for disse, og hvordan de tenker håndteringen av avløp/septikk fra disse. Utviklingslagene anser slike bygg for kanskje å være en stor forurensingsfare for drikkevannet vårt.

Skulle det, mot lokalbefolkningens vilje, bli gitt konsesjon så vil utviklingslagene kreve at Norsk Miljøkraft AS for å sikre drikkevannet vårt i både anleggs- og driftsfasen bygger vannverk som ivaretar bebyggelsen på vestsiden av Sørfjorden/Sjøtun og hele Sandneshamn/Bogen uten at dette vil påføre huseierne merkostnader.

³⁶ NMK- konsesjonssøknaden s. 73

³⁷ NMK- konsesjonssøknad s. 45

Kultur og kulturminner.

Visuelt sett vil tiltaket derimot medføre store konsekvenser for en rekke kulturmiljøer i nærområdet. Influensområdet er satt til å dekke en radius av 6 km fra ytterste vindmølle. Dette medfører at mange verneverdige kulturmiljøer vil bli berørt av tiltaket. Konsekvensen samlet for tiltaket settes til stor negativ. Kulturmiljøene i influensområdet er av varierende verdi. Av særlig høy verdi er områdene Bogen og Tulleng³⁸

Nordre Kattfjord og Sjøtun/Sandneshamn utviklingslag mener at **Kattfjorden som helhet** er av betydelig kulturverdi som bør tas vare på. Fjorden var fra gammelt av et senter med fiskemottak, brygger og handelssteder. I fjorden er det flere steder som er av betydelig kulturell verdi. Her kan vi nevne Tulleng, Sjøtun, Sandneshamn og Bogen.

Over søndre del av Kvaløy gikk det i mange hundre år en rekke ferdselsårer over fjellet fra Sjøtun og Sandneshamn, over til Buvika, Bakkejord og Greipstad. Kommunikasjonen mellom bygdene gikk via fjellveier, både vinter- og sommertid. Dette fremkommer også i befaringsrapport utarbeidet av Troms Fylkeskommune nov. 2006.³⁹

I kravene fra til utredning fra NVE blir det bl.a. krevd at - erstattes med: I kravene fra NVE til en konsekvensutredning heter det: *Kulturminnenes verdi skal vurderes.*⁴⁰

Kattfjord som kulturlandskap er samlet sett av meget stor verdi for befolkningen som bor her. Det er med respekt og ærbødighet at folk gjennom generasjoner har forsøkt å leve i pakt med naturen. Gjennom generasjoner har forholdet til landskapet og fjellheimen rundt oss utviklet seg til sterk kjærlighet, og som blir videreformidlet fra voksne til barn gjennom felles turer i skog og fjell. Dette er verdier som vi mener ikke lar seg måle/vurdere av folk som ikke har tilknytning til området! Likevel bør verdiene tas hensyn til i NVE's behandling av konsesjonssøknaden.

Som fremgangsmåte krever NVE at:

*Eksisterende dokumentasjon skal gjennomgås, eventuelt suppleres med befaringer med visuell undersøkelse og kontakt med lokalkjente.*⁴¹

I fagutredningen gjort av Arkeologikonsulenten v/Øyvind Sundkvist påpekes det imidlertid at: *En grundig visuell befaring med tanke på å finne ukjente automatisk fredede kulturminner ble ikke prioritert. Jeg anser område som altfor stort til at en slik befaring kunne forsvares i et delutredningsarbeid. Jeg anser også behovet for en §9 undersøkelse som nødvendig og en grundig befaring av området vil da komme som en følge av denne.*⁴²

³⁸ NMK- konsekvensutredning. Fagutredningen Kultur og kulturminner s. 2

³⁹ Befaringsrapport, Vindmøllepark på Raudfjellet, Troms fylkeskommune/Sametinget av Ingvild Larsen og Siv Henriksen, s. 9

⁴⁰ NMK- konsekvensutredning. Fagutredningen Kultur og kulturminner s. 3

⁴¹ NMK- konsekvensutredning. Fagutredningen Kultur og kulturminner s. 3

⁴² NMK, konsekvensutredning, Fagutredning kultur og kulturminner s. 4

Sammen med visuell befaring mener utviklingslagene at bruken av lokale kjentfolk er for dårlig. Etter det vi vet så kjenner flere i lokalbefolkningen til fangstgroper både på Raudfjellet og i Bogdalen. Få av lokalbefolkningen var klar over at Sundkvist laget denne utredningen, og fikk av den årsak ikke mulighet til å gi opplysninger.

Kvaløya har i følge fagutredningen: ...en svært rik kulturhistorie og har vært et tyngdepunkt i den gamle bosetningen i Troms. Mange av de største og viktigste kulturminnene i fylket finner vi nettopp her, - kulturmiljøer som Greipstad, Hillesøy, Sommarøy og Brensholmen. Alle svært rike og interessante kulturmiljøer med stor tidsdybde. Kulturminnene spenner fra boplasser fra den eldste fase av eldre steinalder frem til vår egen tid. Nesten alle typer kulturminner er representert med tyngde på jernalder. Området er særlig rikt på graver fra jernalder. Gravene oppviser et stort mangfold av tradisjoner og gravgjenstander noe som tyder på et etnisk mangfold. Kvaløya er et smelte/skjæringspunkt mellom det samiske og det norrøne. Slik sett er Sør-Kvaløy sentral i rikshistorisk sammenheng. Det representerer på mange måter det nordligste Norge og har også i mange sammenhenger vært omtalt som "Ottars rike".⁴³

Både fra Steinalderen og jernalderen er det gjort funn av kulturhistorisk verdi i området rundt Raudfjellet. Også innenfor samisk historie peker Kaldfjord, Kattfjord og småbygdene her seg ut som samebygder frem til slutten av 1700-tallet. Befaringsrapporten fra Troms Fylkeskommune viser også til flere samiske gammetufter og et gravsted tett opp mot det planlagte vindkraftverket som ikke synes å være registrert av Arkeologikonsulentent.⁴⁴

Den samlede konsekvensen blir av Sundkvist satt til å være av stor negativ konsekvens. I NMK's konsekvensutredning tones konsekvensene betydelig ned og ser ut til å ikke samsvare helt (fjernes) med fagutredningen. Mulige kulturminner i planområdet vil gå tapt med utbyggingen av et gigantisk vindkraftanlegg på Raudfjellet. Kulturminner og kulturlandskapet på søndre del av Kvaløya vil bli betydelig forringet. Spesielt hvis både Kvitfjell og Raudfjellet blir en realitet.

Utviklingslagene anmoder NVE om å avslå Norsk Miljøkraft AS konsesjonssøknad. Vis respekt for forholdet lokalbefolkningen har til landskapet, kystkulturen og kulturminner rundt seg, og la oss få lov til å bringe denne kulturen og kjærligheten vi har til området videre til også kommende generasjoner.

⁴³ NMK, konsekvensutredning, Fagutredning kultur og kulturminner s. 10

⁴⁴ Befaringsrapport, Vindmøllepark på Raudfjellet, Troms fylkeskommune/Sametinget av Ingvild Larsen og Siv Henriksen, s. 15-17

Friluftsliv og ferdsel

Området Raudfjell representerer et avrundet, lite vegetert og lettgått fjellområde med store muligheter for rekreasjon og utøvelse av friluftsliv, både for lokalbefolkningen som for tilreisende. Friluftrelatert bruk av Raudfjell dreier seg om småviltjakt, fiske, turgåing, bærplukking og skiaktiviteter. For lokalbefolkningen er tilgangen til uberørte og lettgatte naturområder en grunnleggende verdi. Kombinasjonen av nærhet til Tromsø by og tilgang til naturområder er attraktivt for tilflyttere til bygdene rundt Raudfjell. Samtidig som Raudfjell er lett tilgjengelig i forhold til områdene nordøstover på Kvaløya, kan man fra de øvre partiene (midt blant de planlagte turbinene) oppleve en fantastisk utsikt mot havgapet, med øyrekken fra Hekkingen til Håja/Sessøya i horisonten. Ettersom Kvitfjellet allerede er gitt konsesjon kan Raudfjellet bli det eneste alternativ for en uforstyrret, utsikt mot horisont fra søndre del av Kvaløya.

Bruken av Raudfjell er en helårsaktivitet. Dette som følge av preparerte skiløyper som strekker seg fra Kattfjord Skole opp til Sandhaugen og varden på Raudfjellet. Opplevelsen av å gå på ski på "Kvaløyas tak" i fullstendig stillhet lokker mange, også utenbygds fra til å bruke området vinterstid.

Raudfjell er et meget populært jaktområde for småviltjegere på høsten. I tillegg finnes det flere gode fiskevatn med bestander av stor ørret på fjellet. Salg av jaktkort og fiskekort er viktige inntektskilder for det lokale utmarkslag som forvalter terrenget.

I konsekvensutredningen blir det lagt frem dokumentasjon på antall felte ryer og hvor mye fisk som er dratt opp. Utviklingslagene mener dette er feil vinkling og tatt ut av sammenheng. Vi mener dokumentasjonsgrunnlaget bør være antallet solgte jakt- og fiskekort, samt en beregning av hvor mange turer til fjells dette utgjør årlig. Vi ønsker også å påpeke at alle vannene på Raudfjellet har et betydelig potensiale for økt produksjon av kvalitetsfisk. For rundt 30 år siden var det vanlig å få gode dagsfangster av ørret med snittvekt opp mot 500 g og fisk på over kiloet ble tatt regelmessig i mange av vannene.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord utviklingslag mener en utbygging av Raudfjell Vindkraftverk med veier, kabelgrøfter, oppstillingsplasser, turbiner og annen infrastruktur, vil være så belastende for området at opplevelsen av friluft vil frarøves totalt. Området vil miste sin verdi som rekreasjonsområde i naturen mht støy, visuelle forurensning og risiko for iskasting. Det vil omgjøres til et enormt industriområde. Utviklingslagene mener Norsk Miljøkraft AS' vurdering av Raudfjell som et "lite brukt" område er feil.

Videre kan utviklingslagene, på bakgrunn av antall besøk (innskrivninger i bok) i skihytta på Sandhaugen og innskrivninger i bok på Raudfjellvarden, dokumentere at fjellet og området rundt er et **MYE** brukt friluftsområde. Ferdselele i fjellet er en helårig aktivitet, men etter den satsingen på vinteraktivitet og markedsføring av området som har vært de senere årene, ser det ut til at det er størst ferdsel i vintermånedene.

Antall innskrivninger i bok på skihytta;

Mars 2006-1. Mai 2006	320
1. Mai 2006- 31. Desember 2006	130
1. Januar 2007- 1. Mai 2007	340
1. Mai 2007- 2. November 2007	170

Antall innskrivninger i bok på Raudfjellet:

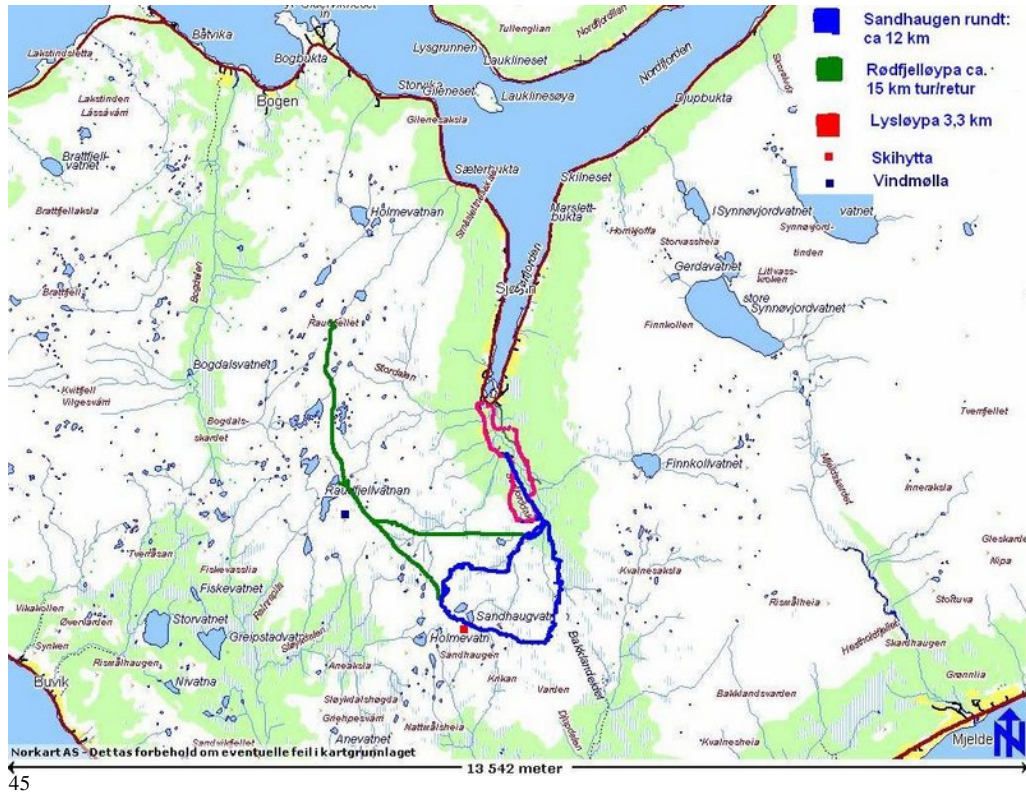
Mars- 1. Mai 2006	112
<i>Postkassen ble deretter ødelagt, og ny er ikke satt opp.</i>	

Vi kan, på bakgrunn av overnevnte innskrivninger dokumentere at fjellet, der Norges største vindkraftanlegg planlegges, er mye brukt. Vi som bor her vet også at de reelle besøkstallene er betydelig høyere! Ikke alle går helt frem til skihytta eller til Raudfjellvarden, men ferdes i området rundt. Gjennom hele vinteren arrangeres det i tillegg om lag 6 familieskirenn fra Sjøtun, i tillegg til 1 turrenn fra Buvika til Sjøtun. Disse skirennene har god deltagelse både fra lokalbefolkningen og av tilreisende.

Utviklingslagene er av utbygger gjort kjent med (høringsmøtet 30.10.07) at det ved vindkraftverk til fjells er betydelig fare for ising på vindturbinene. Dette har medført at utbyggere må stenge av/skilte med fareskilt flere hundre meter rundt hver turbin. Norsk Miljøkraft AS opplyste på møtet at det vil være farlig å ferdes rundt disse i om lag 25 dager pr. år. Ser vi dette i lys av ising bare skjer i vintermånedene, kan vi gjennomsnittlig regne med at fjellheimen hver 5-6 dag vil være utilgjengelig for allmenn bruk. Ising er en problematikk vi mener ikke er redegjort tilstrekkelig for i konsekvensutredningen.

Bruken av området er ikke lengre, som konsekvensutredningen hevder, hovedsakelig begrenset til å gjelde lokalbefolkningen. Det er mange som de siste årene har oppdaget området og dets skiløyper. Konsekvensene er etter vår mening ikke bare lokal, men også regional, ved tap/forringelse av de allerede merkede skiløypetraseene.

Kvitfjellet skilags løypetraser:

Det vil også bemerkes at Nordre Kattfjord Grunneierlags (NKG) utmarksområde berøres av Raudfjell vindkraftverk ved at deler av deres jaktterreng ligger i visuell dominanssone og større deler terrenget i visuell influenssone. Et vindkraftanlegg av denne dimensjon med forstyrrende, roterende rotorer i nærheten vil helt klart redusere verdien av jaktopplevelsen for den enkelte jeger, som får hele vindkraftanlegget i perspektiv fra dette nærliggende terrenget. Det hevdes i konsesjonssøknaden s.39 at nordre deler av Kattfjorden (Vasstrand – Nordfjordbotn – Synnøvjord) i mindre grad benyttes til småviltjakt. Dette er direkte feil. Nordre Kattfjord Grunneierlag har gjennom 25 år drevet aktiv viltforvaltning i lagets område og lagt ned betydelig arbeide med å tilrettelegge for en attraktiv, allment tilgjengelig jakt på ryer i noe av det beste jaktterrenget Troms kan tilby, og dette bare 30-40 min kjøring fra Tromsø sentrum. Flere årlige tellinger foretas av rypebestanden innenfor grunneierlagets område, den daglige og årlige rypekvoten baseres på tellingene og det er gjennom snart 15 år tilrettelagt for forskningsjakt (Universitetet i Bergen) med spesiell innsats rettet mot effekter av parasitter på populasjonssvinginger av rypebestanden. NKG frykter at mangeårig innsats kan være fånyttet og at verdien som jaktterreng blir betydelig redusert som følge av et slikt inngrep det her er tale om.

⁴⁵ Merkede skiløypetraser, Kvitfjellet skilag. www.kvitfjellet.com

Raudfjell er med sin spesielle fauna og sitt fantastiske landskap helt unikt i kystsammenheng i Nord Norge. Her har vi idylliske ørretvann bak hver en liten høyde og et unikt fugle- og dyreliv man ikke finner maken til noen andre plasser så nært opp til en stor, moderne by som Tromsø. Flere unike arter i samspill med naturen som er så dyrebart og sårbart at et industrielt inngrep i et slikt paradisi vil være en katastrofe.

Når man først har kommet seg opp i 300-400 høydemeter ligger der store åpne flater der man uforstyrret kan rusle av gårde og oppleve en natur uten sidestykke, et av de vakreste og mest sårbare områdene i hele Troms fylke.

En bedre måte å søke rekreasjon på i et moderne samfunn er nesten umulig å oppdrive og det vil bare bli mer og mer behov for denne typen idylliske perler i fremtiden der hverdags stress og bekymringer går hand i hand. Man må derfor ubetinget verdsette dette området som en fremtidig arv til senere generasjoner og ikke engang tenke tanken på å rasere denne perlen med flere kilometer bilvei, utsprenninger og et gigantisk industrianlegg. Det vil være et av Norges-historiens groveste overgrep på lik linje med Alta elva og konsekvensen vil bli enorme. Den fantastiske biotopen som har vært gjenstand for millioner av års evolusjon vil bli ødelagt for all framtid. Vi vil aldri klare gjenskape den vakre naturen, dyrelivet eller faunaens mangfold, den vil være ødelagt for all framtid.

Utviklingslagene anmoder NVE, på bakgrunn av dette, å gi avslag på konsesjonssøknaden. For oss som bor her vil tap av friluftslivsmulighetene aldri kunne erstattes av å benytte andre områder. Alle områdene i Kattfjord vil jo forringes av at vindturbinene er svært synlig og dominerende synlig. Raudfjellet og området rundt er av meget stor betydning for oss alle. Utsikten mot Malangen, Senjafjellene, øyene, storhavet yttersida og fjord/fjell på innersiden gjør området spesielt. Nærheten, samt det lett kuperte og åpne terrenget gjør at fjellet er spesielt tilgjengelig og lett å ferdes i. En må reise langt for å finne et område med samme kvalitetene som Raudfjellet har. Tap av dette vil føre til nedsatt livskvalitet og verdien av å bo her vil bli betydelig redusert.

Helsemessige konsekvenser.

Det har gjennom de siste årene blitt stilt en del spørsmål vedrørende mulige helsemessige skader mennesker som bor tett opp til vindkraftverk kan bli påført. En del utenlandske studier^{46 47 48}⁴⁹ viser en sammenheng mellom nedsatt livskvalitet, psykiske problemer og vindkraftverk, uten at dette har blitt tilstrekkelig dokumentert.

Utviklingslagene er også blitt oppmerksom på at pulserende lysblink (refleksblink) i verste fall kan fremkalle epilepsianfall, i beste fall bare bli plagsomt og forstyrrende. Vi stiller oss spørrende til hva dette kan gjøre med mennesker over tid?

På høringsmøtet 30.10.07 ble det opplyst at også NVE gjør undersøkelser på dette området, og da særlig i forhold til lavfrekvent støy som kan forplante seg i boliger som ligger tett opp mot vindkraftverk. Her bør det også ses på sammenhengen mellom tap av friluftsområder, det og alltid måtte se på "et bevegelig fjell", støy og nedsatt livskvalitet. Sjøtun/Sandneshamn utviklingslag og Nordre Kattfjord Utviklingslag vil med dette anmode NVE og ikke gi konsesjon til Raudfjellet vindkraftverk så lenge det finnes tvil omkring helsemessige konsekvenser.

Refleksblink og skyggekast.

Dette er menneskeskapte forstyrrelser som ikke opptrer naturlig i urørt natur. Erfaringer viser at dette er svært sjenerende for mennesker som oppholder seg i nærheten
*Hvor og når skyggekast kan oppstå avhenger blant annet av geografisk lokalisering og lokal topografi. Med lav sol kan skyggen kastes over store avstander.*⁵⁰

Sett i forhold til topografien og bebyggelsen i området rundt vindkraftverket inneholder konsekvensutredningen ingen profesjonell eller faglig vurdering for hvordan skyggekast og refleksblink kan påvirke oss, både på kort og lang sikt. En beregning over hvor skyggekast teoretisk kan ramme området (maksimal teoretisk skyggekast) burde etter vårt syn absolutt vært på plass. Vi vet også at refleksblink kan bidra til at vindturbiner tiltrekker seg oppmerksomhet på større avstand enn det som ellers ville vært naturlig. Det er både i Danmark og Sverige satt regler for skyggekast og faktisk skyggekast, henholdsvis totalt 10 og 8 timer pr år, noe som indikerer at skyggekast faktisk utgjør et stort problem for de som blir berørt.

⁴⁶ http://www.greenberkshires.org/wind_power_postings/wind_turbines.html Punkt 6: "Quality og life".

⁴⁷ http://www.aandc.org/research/wind_noise_pierpoint.html

⁴⁸ <http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2007/04/16/nwind16.xml>

⁴⁹ <http://www.countryguardian.net/case.htm#gnoise> (Punkt G "The noise factor")

⁵⁰ NMK- konsesjonssøknaden s.53

Sørfjord (Sjøtun) og Nordfjord er omgitt av fjell i alle retninger. For de som bor på østsiden av Sørfjorden og deler av vestsiden i Nordfjord og Lauklines vil himmelen bli dominert av turbiner, de vil få vindkraftverket som hovedutsikt. På grunn av topografien har de fleste som bor her oppholdsrom stue, og kjøkken, vendt mot Raudfjellet.

I tillegg er det slik at så godt som alle i Kattfjorden har uteplasser som vil bli eksponert for refleksblink og/eller skyggekast fra vindturbiner i de deler av året hvor det er naturlig å benytte disse uteplassene til soling og rekreasjon. Også fiskeplasser som benyttes av lokalbefolkning og tilreisende turister vil bli berørt.

Vindturbinenes og fjellets høyde i forkant av solens bane over/langs Raudfjellet vil gi forstyrrende refleksblink/skyggekast hele perioden vår-sommer-høst. Pilotturbinen på Sandhaugen har allerede vist dette, refleksblink ble registrert senest i oktober i fjor. Dette vil utarte seg når flere titalls turbiner blir synlig.

I Sandneshamn/Bogen er det om sommeren sol hele døgnet, og refleksblink/skyggekast vil kunne bli et betydelig problem. Her vil turbiner både på Kvitfjellet og Raudfjellet reflektere sollyset og gi pulserende blink ned mot bebyggelsen.

Det er i de senere år en økende fokusering på hvordan ulike visuelle forurensinger kan gi negative helsemessige konsekvenser, og vi mener at dette problemet er viet altfor liten betydning i søknaden.

Utviklingslagene kan IKKE godta det omfattende inngrep som det omsøkte vindkraftverket på Raudfjellet vil gi i innbyggernes livskvalitet og velvære, med mulige helsemessige konsekvenser.

Reiseliv og turisme.

Temaet reiseliv og turisme er viet en svært liten del i konsesjonssøknaden vedr. vindkraftutbygging på Raudfjellet. Som en bisetning nevnes kun TO av de allerede fire reiselivsbedriftene som er etablert i Kattfjorden. I tillegg kan nevnes at tre nye bedrifter er under planlegging.

I søknaden trekkes det en konklusjon om at *"konsekvensen for reiseliv/turisme vurderes samlet til liten negativ konsekvens (-)"*.

"Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg" fra miljøverndepartementet sier at: *"Det er en målsetting at Norge får sin andel av veksten i den internasjonale turismen. Norske reiselivsnæringer skal være konkurransedyktige og lønnsomme, og Norge skal ivareta og utnytte sine strategiske fortrinn innenfor naturbasert turisme"*. Videre står det at *"Naturbasert reiseliv kan være et viktig grunnlag for næringsutvikling med tilhørende arbeidsplasser i distriktene. Såkalt geoturisme og økoturisme, der natur og miljø står i fokus, er markedsnisjer med stigende etterspørsel og med Norge i en sterk posisjon"*⁵¹. Hele omtalen av reiseliv poengterer hvilke fortrinn Norge har i forhold til natur – og at dette bør ivaretas på best mulig måte.

I en pressemelding fra Fylkeskommunen (2006) uttales en *"bekymring for at konfliktnivåene er for snevert knyttet til forhold som forvaltes av særlovsmyndigheter"*. De uttrykker en bekymring for at vurderinger av verdiskapingspotensialet i bl.a. reiseliv kan bli basert på mangelfull kunnskap, og *"anser det derfor nødvendig med en uavhengig tematisk konfliktvurdering i forbindelse med potensialet for alternativt lokalt og regionalt næringsliv knyttet til arealet vindkraftverk legger beslag på"*⁵².

NHO reiseliv etterlyser emnet reiseliv som eget tema i en konsekvensutredning. Vi er gjort kjent med at NHO Reiseliv Nord-Norge har sendt en egen uttalelse direkte til NVE⁵³.

Som eksempel kan også nevnes at Statens vegvesen har uttalt at dersom det blir vindmøllepark på Friestad, kan det føre til at de fraråder bygging av nasjonal turistveg på Jæren fordi nasjonal turistveg er en *"særskilt turistattraksjon med høy kvalitet som skal styrke Norge som reisemål"*⁵⁴. Artikler fra steder i utlandet med vindkraft, for eksempel Skottland, kan tyde på at de langsiktige følger av vindturbiner i et område er negative for naturbasert reiseliv og turisme⁵⁵.

Kvaløya er en turistattraksjon for både norske og utenlandske turister. Her møter en et vilt og uberørt landskap bestående av høye fjell, skog og daler, og alt dette omkranset av hav, holmer og skjær. Der finnes ingen industri som ødelegger dette inntrykket av ren og uberørt natur.

⁵¹ Retningslinjer for vindkraftprosjekt fra Miljøverndep:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/lover_regler/retningslinjer/2007/retningslinjer-for-vindkraft.html

⁵² <http://www.tromsfylke.no/dokumentarkiv/konfliktfyltvindkraft0000.doc>

⁵³ <http://www.rbl.no/search/article116.html>

⁵⁴ <http://www.rbl.no/search/article1218.html>

⁵⁵ http://www.viewsofscotland.org/library/docs/Wind_turbines_and_rural_tourism.pdf

Reisende kommer til området fra Tromsø, eller de kommer fra Vesterålen via Senja med ferge til Brensholmen – en strekning som også blir kalt den Ytre Kystriksveg. Kystriksveg går gjennom et fantastisk landskap, der en har kunnet oppleve et vakkert, vilt og uberørt landskap over en lengre strekning. Siste del av denne vegen går fra Brensholmen via Kattfjord mot Tromsø. Dersom vindkraftverket på Raudfjell blir bygget ut, i tillegg til konsesjonsgitte Kvittfjell, vil det siste inntrykket de reisende får være et bilde av et enormt industriområde.

Det har i de senere år vært lagt ned mye arbeid og penger, både fra lokalt og sentralt hold, for å få til en permanent fergeforbindelse mellom Senja og Kvaløya. Kystriksvegen fremstilles som en reise i storslagen natur. Er noen tjent med at denne vegen fortsetter til Brensholmen ved en eventuell utbygging av Raudfjell? Vil synet fra ferga ødelegge inntrykket totalt? Kan vi risikere at vegen ender på Senja? Vi mener at dersom Raudfjell blir utbygget, vil denne fergestrekningen miste mye av sin attraksjon.

Det er ikke på denne måten Norge som reiselivsnasjon, og Kattfjord spesielt, bør presenteres.⁵⁶

Vi vil ta for oss de bedrifter som er i Kattfjord – og som vi anser som viktigst sett fra utviklingslagene ståsted.

I Kattfjord er det tre etablerte reiselivsbedrifter tilknyttet Lauklines Kystferie. I tillegg er ytterligere en bedrift under etablering, og en har også et foretak som deler av året er stasjonert her. Dette er den største private arbeidsplassen lokalt i Kattfjord.

Lauklines Kystferie har gjennom mange år reklamert for Kattfjord ute i Europa. Kattfjord forbindes med uberørt natur med mulighet for turer i fjell og mark, fiske på sjøen, nordlys og ski vinterstid osv. De har klart å bygge opp levedyktige bedrifter med bakgrunn i dette arbeidet – og også lagt grunnlag for etablering av flere små nisjebedrifter. Ved en utbygging av Raudfjell vil bildet som er skapt bli ødelagt. En vil få et industriområde på 12 km² hvor vindturbinene vil være svært synlig fra Lauklines og rorbuene der. I tillegg vil industriområdet være synlig ved all bruk av fjellet i nærområdet, det vil ødelegge for synet av nordlys på vinterstid – og også ødelegge for skiturer på vinteren i et område med en helt spesiell utsikt mot vilt hav, holmer og skjær. Arbeidet med merkevarebyggingen som har vært utført over år vil bli svært skadelidende, og det fundament virksomheten er bygget på vil være ødelagt. Det vil kreve svært mye arbeid å skifte ståsted og vinkling for bedriftene.

Sjøtun Brygge er en nyetablering i fjorden. I helt spesielle omgivelser kan tilreisende grupper oppleve Sjøtun og Kattfjorden fra bryggekanalen, samtidig som de nyter lokal og nordnorsk matkultur. Denne vil indirekte bli rammet dersom flere turister ikke ser det som attraktivt å ta turen via den Ytre Kystriksvegen. Kundegrunnlaget vil også kunne minske hvis nærheten til vindkraftparken fører til fraflytting.

I Bogen/Sandneshamn er enda tre turistanlegg under planlegging/etablering. Dette er anlegg som vil basere seg på den uberørte naturen som ligger i området. Nærheten til fjell og hav, med de muligheter som ligger er vesentlig for hva de kan tilby.

⁵⁶ http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more_og_romsdal/1.2822783

Disse nyetableringene viser at folk ønsker å bo her. En ser muligheten til å skaffe seg arbeidsplasser i dette distriktet på ett av satsingsområdene både sentralt og regionalt – reiseliv og turisme. Arbeidsplasser danner grunnlaget for bosetning og ei levedyktig bygd. Når vi ser på de etablerte bedriftene og de som er under etablering, viser disse en optimisme og gir mulighet for ringvirkninger til andre nisjer og potensielle arbeidsplasser i nærområdet.

Ved siden av dette har Kvitfjellet skilag, som nevnt tidligere, aktivt markedsført Kattfjord som vintersportsted. Her er unike muligheter for skiaktiviteter til fjells, både i preparerte løyper og for topturer. Et vindkraftverk vil totalt ødelegge skiopplevelser til fjells! Dersom både Kvitfjell og Raudfjell blir utbygd, betyr det et gedigent industriområde som utgjør nærmere 25 km² til sammen. I tillegg kommer de områder hvor kraftlinjene må utbygges.

Med bakgrunn i den store sannsynligheten for tap det lokale reiselivet vil bli påført og eventuelle tap av arbeidsplasser, mener vi det ikke bør bygges vindkraftverk på Raudfjellet. Det vil ikke bare være ødeleggende for eksisterende bedrifter men også for all fremtidig satsing i regionen.

Anleggsveien opp Sørfjorddalen.

Det blir i konsesjonssøknaden fremhevet at all anleggstrafikk vil gå opp Buvika, gjennom Kvitfjellet vindkraftverk, og så videre til Raudfjellet. Siden det allerede er bygd vei opp Sørfjorddalen og anleggsmolo på Sjøtun, og siden Norsk Miljøkraft har bruksrett på disse ennå i mange år fremover, ønsker utviklingslagene å rette spørsmål til om de vil kunne ha rett til å bruke også denne selv om søknaden fremhever Buvika? NMK har også opparbeidet anleggsmolo for å kunne ta i mot turbinelementer, og det ligger jo også et masseuttak i Nordfjorden.

Byggingen av veien opp her, og den ene testturbinen, viste seg å være en meget negativ erfaring for lokalbefolkningen. Trafikken gikk tett opp til skolen, på selve skoleveien til alle barna, i tillegg gjennom hele Sjøtun.

Utviklingslagene krever en GARANTI fra Norsk Miljøkraft AS om at denne anleggsveien ikke vil bli benyttet til en eventuell utbygging av verken Raudfjellet eller Kvitfjellet, når det gjelder både anleggstrafikk og pendling til og fra arbeidssted. Her mener vi NVE må inn å legge klare føringer for bruken av veien.

Samfunnsmessige konsekvenser i et sårbart lokalsamfunn; Oppsummering.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag mener at Raudfjellet Vindkraftpark, sammen med Kvittfjellet, ikke bare vil bli Norges største vindkraftverk men også et av Norges største *eksperiment*. Vi hadde håpet at høringsmøtet på Bygdeheimen på Sjøtun 30.10.07 skulle gi oss noen konkrete svar i forhold til de mange spørsmålene og usikkerheten vi har. Dette skjedde ikke! I stedet gikk vi derfra med enda flere spørsmål og enda mer usikkerhet.

Denne usikkerheten og utryggheten gjør at lokalbefolkningen rundt hele Kattfjord samlet sett er mot utbygging av vindkraftverk på Raudfjellet. Vi er redd for hva en slik utbygging vil ha å si for oss over tid. Dette er en sjanse vi ikke er villig til å ta!

Kattfjord, med alle bygdene rundt her er utrolig sårbar. Hvis bare noen av våre bekymringer blir en realitet vil vi kunne oppleve de virkelig store konsekvensene. Hvis det eksempelvis blir litt støyforurensing, litt drikkevannsforurensing og litt skyggekast eller refleksblink? Hva hvis noen av turistene forsvinner og grunnlaget for reiselivsbedriftene svekkes? Bedriftene her har gjennom år bygget opp sine merkevarer, og Kattfjorden har gjennom flere år kunnet markedsføre uberørt natur og fantastiske vinteropplevelser til fjells.

Vi vet at et vindkraftverk på Raudfjellet vil resultere i at landskapet rundt oss vil bli rasert og at våre friluftsområder vil bli kraftig forringet/gå tapt. Å gå turer i fjellet vil da ikke lengre være av samme verdi. Det vil være ødeleggelser som aldri vil kunne gjenopprettes og et fjellområde som vil være tapt for oss og for fremtidige generasjoner. Ski- og lysløypene som vi har bygd opp gjennom flere tusen dugnadstimer vil tape sin verdi. Det vil ikke lengre være mulig å gå uforstyrrede skiturer til fjells, og faren for iskasting vil være tilstede store deler av vinteren.

Det største og mest alvorlige som vil berøre oss mest er likevel den visuelle forurensingen. Stort sett hele Kattfjorden, med alle bygdene her vil ligge innenfor den visuelle dominanssonen. *Sonen der turbinene fyller hele synsfeltet og hvor omgivelsene i liten grad greier å sette sitt preg på synsinntrykket på grunn av turbinenes visuelle dominans.* I denne sonen vil vi etter en utbygging måtte leve vår hverdag. Vi vil måtte forholde oss til et fjell og en horisont fylt av turbiner som vil være i konstant bevegelse. Vi vil bli nærmeste nabo til et enormt industriområde, som over flere år vil være et anleggsområde med alt som det medfører.

Mennesker som bor i et lite lokalsamfunn vet hvor sårbart det kan være. Marginene er små for å opprettholde livskraftige bygdesamfunn. Vi vet at hvis bare noen av de mulige negative konsekvensene blir en realitet og 2-3 familier flytter herfra, hvis noen arbeidsplasser innen reiseliv forsvinner, så vil de virkelig store konsekvensene være unngåelig:

- Da vil skolen og barnehagen stå i fare for å bli lagt ned.
- Da taper vi også de offentlige arbeidsplassene.
- Da vil eiendomsverdien falle dramatisk!

Hvis dette skulle skje har Kattfjord tapt sin livsnerve og sitt utviklingspotensial. Det vil være en DØD bygd.

Det blir fra Norsk Miljøkraft AS påpekt at vi også må se på de positive sidene ved en eventuell utbygging. De store samfunnsmessige gevinstene det vil kunne gi. At det vil kunne gi flere arbeidsplasser i distriktet.

Vi ser en eventuell økning av arbeidsplasser i distriktet opp mot de eventuelle tap av arbeidsplasser det vil påføre oss lokalt. Arbeidsplasser i anleggsfasen vil være av midlertidig karakter, og dermed ikke noe å bygge sin fremtid på. Etter å ha snakket med folk i bla. Havøysund ser en at vindkraftverk i driftsfasen i liten grad har gitt arbeidsplasser lokalt. Der er de 2 arbeidsplassene forbeholdt utenlandsk arbeidskraft.

Vår livskvalitet og våre bygdesamfunn er allerede en samfunnsmessig gevinst, og kan ikke "ofres" til investorer som ønsker å berike seg på våre naturområder. Det generasjoner har vært med på å skape, alle verdiene som ligger i lokalsamfunnet vil gå tapt. Etter vår mening har NMK ikke gjort noen vurderinger av de lokale samfunnsmessige konsekvensene i sin utredning.

Samlet sett vil et vindkraftverk gi langt flere negative konsekvenser enn positive. Lokalt sett kan vi så langt ikke se noen positive konsekvenser for oss som bor her.

Det positive må være at saken har skapt et stort engasjement og vilje til å orientere seg i de forskjellige temaene for å bidra til denne høringsuttalelse. Saken har samlet bygdene i motstanden mot vindkraftverket.

Utviklingslagene stiller seg undrende til den prosessen/dialogen som Norsk Miljøkraft AS gjennom flere år har hatt med lokalbefolkningen. På høringsmøtet i 2003, da konsesjonen for testturbinene på Sandhaugen skulle behandles, ble det rettet direkte spørsmål til NMK om hvorvidt det forelå planer om utbygging av Raudfjellet og om testfeltet bare var første steg mot dette. På dette svarte Johnny Sørensen i NMK "*Jeg kan forsikre dere om at det er ikke planer om utbygging av Raudfjellet.*" Dette skjer samtidig som at NMK går i "hemmelig" dialog med en og en grunneier om retten til å gjøre undersøkelser på Raudfjellet. Dette er dokumenter som også gir NMK rett til utbygging på aktuelle eiendommer. Dette var en meget lukket prosess, der verken utviklingslag eller utmarkslag på noen måte var informert eller tatt med. Lokalbefolkningen mener at NMK har "gått bak ryggen vår", bevisst feilinformert oss og kjørt en uetisk prosess for å få rettigheter til Raudfjellet. Utviklingslagene stiller seg også spørrende til om "konvensjon om tilgang til miljøinformasjon, allmenn deltagelse i beslutningsprosesser og tilgang til rettsmidler i saker vedrørende miljø" har blitt overholdt i den overnevnte prosessen.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag ønsker også å påpeke at hele konsekvensutredningen bærer preg av å være laget på grunnlag av betraktninger, antagelser, usikre beregninger og analyser.

Utviklingslagene stiller oss, på bakgrunn av konsesjonssøknaden og en rekke uttalelser fra Norsk Miljøkraft AS, tvilende til om utbygger har tilstrekkelig bred fagkompetanse innenfor alle de tema de har utredet. Særlig siden det (foruten fagutredningene) ikke er henvist til kilder for de opplysninger som blir lagt frem.

Vi mener et anlegg av denne dimensjon krever grundige faglige og uavhengige utredninger slik at vi som bor her kan være trygg på at grunnarbeidet er godt nok dokumentert. Så langt mener vi at søknaden har manglende dokumentasjon innenfor følgende områder:

- Drikkevannsforurensing.
- Støyforurensing.
- Reiseliv og turisme.
- Friluftsliv og ferdsel.
- Visualiseringer.
- Eiendomsverdi.
- Refleksblink og skyggekast.
- Helsemessige konsekvenser.
- Lokal samfunnsfaglig konfliktvurdering.
- Tilbakeføring av landskapsformen og vegetasjonen.

Sjøtun/Sandneshamn og Nordre Kattfjord Utviklingslag mener av denne grunn at NVE ikke kan gi Norsk Miljøkraft AS konsesjon til bygging av vindkraftverk på Raudfjellet. Kvitfjellet er allerede gitt konsesjon og området på søndre del av Kvaløya er tilstrekkelig belastet. Vi mener ikke det er rimelig at et område skal bli berørt av to store vindkraftverk så tett og at deler av bygda blir liggende mellom disse.

Det er en meget samlet befolkning på Sjøtun, Sandneshamn og Nordre Kattfjord som sier NEI til vindkraftverk på Raudfjellet.

Vi forventer at den samlede lokale motstanden blir vektlagt av NVE og andre instanser.